

Kaaistraat 14 ★ ★ ★

Vaerdonk, dinsdag 13 oktober 1926

Beste assistent, je bent aangenomen. Niet omdat je het mooiste handschrift had van de zeven die hier zaten, wel omdat je als enige vroeg waarom die klok pas om vijf over half twee gemist werd. Dat is precies de vraag waar deze zaak op draait.

Vannacht is de Sterrenklok uit de hal van het Noorderstation verdwenen. Zesendertig kilo verguld koper, een wijzerplaat met twaalf punten, vier bouten in de muur. De laatste die haar zag hangen was de nachtwaker, om tien over elf. Om vijf over half twee belde hij de politie.

Vier mensen waren die nacht op of rond het Stationsplein: de nachtwaker, de conducteur van de nachttram, de bloemenverkoopster en de eigenaar van Hotel Elektra. Alle vier hebben ze iets gezien, en alle vier vertellen ze iets wat niet helemaal past bij wat de anderen zeggen. Eén van hen liegt, en die ene heeft de klok.

Je krijgt van mij geen namen om te verdenken. Je krijgt papier: een proces-verbaal, een logboek, een dienstregeling, een plattegrond, een programmablade en een sleutelregister. Reken, meet en vergelijk, en geloof geen zin die je niet kan nakijken. Op het laatste blad van dit dossier schrijf je zelf het rapport voor commissaris Haverbeke. — Aurelia Vonck

Kaaistraat 14, kwart over drie in de ochtend.

superplus02/w1_bureau_kaaistraat.jpg

- 1 Aurelia zegt dat de zaak op één vraag draait. Schrijf in je eigen woorden op welke vraag dat is. Noteer daarna drie dingen die je volgens deze brief zeker weet, en één ding dat je nog helemaal niet weet.

DE NACHT VAN 12 OP 13 OKTOBER ★ ★ ★

Politie Vaerdonk, tweede afdeling. Overgeschreven voor het bureau aan de Kaaistraat.

PROCES-VERBAAL

WAT VASTSTAAT

Dit is nagekeken door twee agenten. Het staat er niet omdat iemand het zegt.

- De Sterrenklok hing met vier bouten boven de ingangsboog in de hal, op 2,40 m hoogte.
- Om 23.10 u hing ze er nog: de nachtwaker keek er recht onder toen de laatste sneltrein vertrok.
- Om 01.35 u belde de nachtwaker. De vier bouten lagen op de vloer, de ladder van de lampenman stond eronder.
- In het natte zand van de Kaaistraat, vlak voor de dienstdeur, liepen twee wielsporen naast elkaar.

Vier bouten op de tegels, en een lichte plek op de muur.

superplus02/w2_lege_muur_in_de_hal.jpg

WIE	WAT HIJ OF ZIJ DOET	WAAR VOLGENS ZICHZELF
Gustaaf Bierens, 62	nachtwaker van het station	bij de goederenloods, 1 km verder
Leon Vermeulen, 34	conducteur op lijn 7, nachtdienst	op de tram, en stil aan de Havenkaai
Margriet Sneyers, 47	bloemenverkoopster op het plein	aan haar kraam en daarna op weg naar huis
Theofiel Crombez, 51	eigenaar van Hotel Elektra	achter zijn balie in de hotelhal

- 1 Hoe lang duurt de nacht tussen het laatste zekere moment en de ontdekking? Reken van 23.10 u tot 01.35 u en schrijf erbij hoe je over middernacht heen gerekend hebt.

- 2 Twee dingen in dit verslag zijn geen waarneming maar een spoor dat nog uitgelegd moet worden. Welke twee, en wat zou jij erover willen weten voor je verder gaat?

Over middernacht heen ★ ★ ★

Na 23.59 u begint de teller opnieuw. Daar moet je iets voor doen.

In twee stukken rekenen

Je weet al hoe je een tijdsduur binnen één dag berekent. Loopt de duur over middernacht, dan knip je hem in twee stukken en telt je de stukken op.

- Stuk 1, tot middernacht: van 23.10 u tot 24.00 u is 50 min.
- Stuk 2, na middernacht: van 00.00 u tot 01.35 u is 1 u 35 min.
- Samen: 50 min + 1 u 35 min = 2 u 25 min. Reken minuten bij zestig, niet bij honderd.

beeld

superplus02/r3_wijzerplaat_met_twaalf_punten.jpg

- 1 Reken elke tijdsduur uit. Schrijf in de laatste kolom of je over middernacht heen moest, en zo ja in welke twee stukken je geknipt hebt.

van	tot	hoe lang?	in welke stukken?
23.10 u	01.35 u		
23.48 u	00.05 u		
00.35 u	01.05 u		
22.20 u	00.55 u		

- 2 De nachtwaker verliet de hal om 23.53 u en deed er twaalf minuten over om bij de seinpost te zijn. Hoe laat kwam hij daar aan? En hoe laat was hij terug in de hal als hij om 01.05 u weer vertrok?

HET LOGBOEK EN HET STROOMBOEK ★ ★ ★

Twee boeken die niemand voor jou bijhield, en die toch alles zeggen.

SEINPOST NOORD

WIE SCHREEF DIT OP

Seingever Jozef Pauwels noteert elk uur wat hij hoort. De stadscentrale houdt bij wanneer welke leiding stroom krijgt.

- De Sterrenklok slaat elk heel uur. Een klok die van de muur is, slaat niet.

UUR	WAT PAUWELS NOTEERDE
23.00 u	klok in de hal geslagen, elf slagen
00.00 u	klok geslagen, twaalf slagen
00.05 u	nachtwaker Bierens toegekomen, koffie gezet
01.00 u	geen slag gehoord, wind uit het noorden
01.05 u	nachtwaker Bierens vertrokken naar de hal

LEIDING	STROOM UIT	STROOM AAN
stationshal	00.40 u	04.50 u
perrons en seinpost	01.45 u	04.50 u

beeld

superplus02/r4_seinpost_
bij_nacht.jpg

- 1 Het logboek maakt het venster van 2 u 25 min veel korter. Tussen welke twee uren moet de klok verdwenen zijn, en hoeveel minuten is dat venster? Leg uit welke twee regels uit het logboek je daarvoor gebruikt.

- 2 Aurelia zegt: na 00.40 u was het aardedonker in de hal, dus het moet vroeger gebeurd zijn. Is dat een bewijs of een sterke aanname? Schrijf je antwoord op en geef er een reden bij.

Wat ze zeiden ★★☆☆

Dinsdag 13 oktober, kwart over drie in de ochtend

Aurelia laat mij de verklaringen overschrijven, woord voor woord, zonder er iets bij te denken. Dat is moeilijker dan het klinkt. Ik heb het toch gedaan, en daarna heb ik onderstreept wat iemand anders kan nagaan.

Gustaaf Bierens, nachtwaker, 62 jaar. Om tien over elf ging de laatste sneltrein weg en toen hing de klok er nog; ik weet het zeker, want ik keek er recht onder. Om drie voor twaalf ben ik naar de goederenloods gegaan, twaalf minuten stappen, dat is elke nacht zo. Pauwels van de seinpost heeft koffie gezet en ik ben blijven zitten tot vijf over een. Toen de nachtpost binnenkwam heb ik het licht met de hand aangedaan en zag ik de lege muur.

Leon Vermeulen, conducteur op lijn 7, 34 jaar. Ik vertrok om middernacht van het Stationsplein met de laatste rit naar de Havenkaai. De klok sloeg net toen ik de bel gaf, twaalf slagen, dat hoor ik elke nacht. Aan de Havenkaai stond ik stil van twintig na twaalf tot vijf over half een; dat staat zo in mijn boekje. Om vijf voor een was ik terug op het plein en om vijf over een tekende ik in de remise.

Ik heb die twee stukken drie keer gelezen. De nachtwaker zegt dat hij al weg was toen de klok sloeg, de conducteur zegt dat hij haar hoorde slaan. Dat spreekt elkaar niet tegen, het past net. Twee mensen die elkaar niet kennen, bevestigen hetzelfde uur, en dat is meer waard dan één mens die het twee keer zegt.

Overschrijven eerst, denken daarna.
superplus02/t5_schrift_onder_de_lamp.jpg

1 Vul de tabel in. Zet erbij wie het zegt, en met welk papier uit dit dossier jij het zou nagaan.

wat er beweerd wordt	wie zegt het	waarmee ga je het na
De klok hing er om 23.10 u nog.		
Ik zat van 00.05 tot 01.05 u bij de seinpost.		
Ik stond van 00.20 tot 00.35 u stil aan de Havenkaai.		

DE DERDE EN DE VIERDE ★★★

Getypt op het bureau, voorgelezen en ondertekend.

VERKLARING

Verklaring 3 – Margriet Sneyers, bloemenverkoopster, 47 jaar. Ik sta daar elke avond tot de laatste tram weg is, want wie van de nachttrein komt, koopt nog bloemen. Die tram vertrok om middernacht en ik hoorde de klok slaan. Daarna heb ik mijn kraam afgebroken, dat duurt een kwartier, en om kwart na twaalf ben ik vertrokken.

Ik duw die kar zelf naar huis, naar de Vlasmarkt, dat is anderhalve kilometer. Aan de bakkerij van Op de Beeck stond de oven al aan; hij heeft mij gezien en gegroet. Ik ben in geen twintig jaar in dat station binnen geweest. Van waar ik sta kijk ik recht op de grote glazen deuren, en ik heb daar niemand naar binnen zien gaan.

Verklaring 4 – Theofiel Crombez, eigenaar van Hotel Elektra, 51 jaar. Ik heb de hele nacht achter mijn balie gezeten, van elf uur tot twee uur, zoals altijd. Er is niemand van mijn gasten binnen- of buitengegaan.

Om middernacht heb ik naar de radio geluisterd, het concert uit Brussel; dat zet ik elke nacht op. Om half een stond de nachtwaker onder de klok in de hal. Ik zag hem daar staan vanaf mijn balie, en de klok hing er op dat ogenblik nog. Dat weet ik zeker.

Wat er in de Kaaistraat gebeurd is, weet ik niet. Ik heb daar de hele nacht niemand zien lopen, en ik kijk er nochtans recht op.

De balie van Hotel Elektra, met de radiokast in de hoek.

superplus02/t6_hotelbalie_met_radiokast.jpg

- 1** Eén zin uit verklaring 4 kan niet samengaan met het logboek van blad 4. Schrijf die zin over, schrijf de regel uit het logboek erbij, en leg in één zin uit wat er niet kan.

- 2** Crombez zegt twee dingen over kijken: wat hij wel zag en wat hij niet zag. Noteer ze allebei letterlijk. Je hebt ze straks nodig bij de plattegrond.

Feit, mening of aanname ★★★

Drie soorten zinnen die in een verhoor door elkaar lopen.

Het verschil

Je weet al wat een mening is. Nieuw is de derde soort: de aanname. Dat is iets wat je er zelf bij denkt zonder het gezien te hebben, en het klinkt precies zoals een waarneming.

- **Feit:** je kan het nameten, natellen of in een boek terugvinden. De klok weegt 36 kg.
- **Mening:** wat iemand ervan vindt. Die klok hing veel te laag voor zo'n kostbaar stuk.
- **Aanname:** de stap die je er zelf bij zet. Hij belde pas laat, dus hij lag te slapen.

beeld

superplus02/t7_drie_papieren_naast_elkaar.jpg

- 1 Alle zinnen hieronder komen uit blad 5 en blad 6. Zet erbij welke soort het is en waarmee je het zou nagaan. Kan je het niet nagaan, schrijf dan ook dat op.

wat er gezegd wordt	feit, mening of aanname?	waarmee ga je het na?
Om 23.10 u hing de klok er nog.		
Wie van de nachttrein komt, koopt nog bloemen.		
Ik stond stil aan de Havenkaai van 00.20 tot 00.35 u.		
Die klok hing veel te laag voor zo'n kostbaar stuk.		
Om 00.30 u stond de nachtwaker onder de klok.		
Hij belde pas om 01.35 u, dus hij heeft liggen slapen.		

- 2 Eén zin in de tabel is een aanname over iemands karakter in plaats van over de zaak. Welke, en waarom is zo'n zin gevaarlijk in een onderzoek?

.....

.....

.....

Stationsplein - Havenkaai en terug, met één rijtuig.

DIPLOMASTREGELING

HOE JE DEZE TABEL LEEST

Eén enkele reis tussen het Stationsplein en de Havenkaai is 6 km lang.

- Na de laatste rit rijdt het rijtuig naar de remise, 3 km verder; de remisechef tekent voor de aankomst.

RIT	VERTREK PLEIN	AANKOMST KAAI	VERTREK KAAI	AANKOMST PLEIN
7A	22.20 u	22.40 u	22.45 u	23.05 u
7B	23.10 u	23.30 u	23.35 u	23.55 u
7C	00.00 u	00.20 u	00.35 u	00.55 u

Het laatste rijtuig van lijn 7, klaar om te vertrekken.

superplus02/r8_nachttram_op_het_plein.jpg

- 1** Haal de drie antwoorden uit de tabel. Schrijf er telkens bij welke twee uren je van elkaar afgetrokken hebt.

WAT GEVRAAGD WORDT	ANTWOORD
hoe lang duurt één enkele reis	
hoe lang staat het rijtuig stil aan de kaai bij 7A, 7B en 7C	
hoe lang duurt rit 7C, van vertrek tot terugkomst op het plein	

- 2** Vermeulen tekende om 01.05 u in de remise, 3 km van het plein. Klopt dat met de tabel? Reken het na en vergelijk zijn snelheid naar de remise met zijn snelheid op de lijn.

Hoe snel ging dat? ★★★

Snelheid is geen woord maar een deling.

Afstand gedeeld door tijd

Een snelheid zegt hoeveel afstand je per uur aflegt. Je vindt ze door de afstand te delen door de tijd, en die tijd moet dan wel in uren staan.

- 6 km in 20 min: 20 min is een derde van een uur, dus $3 \times 6 = 18$ km per uur.
- Zo schrijf je het op: snelheid = afstand $\div$ tijd. De tram van lijn 7 haalt 18 km/u.
- Een mens stapt ongeveer 5 km/u; met een volle kar kom je niet boven 4 km/u; een fiets van 1926 haalt 16 km/u.

De Havenkaai, eindpunt van lijn 7, zes kilometer van het plein.

superplus02/r9_kaai_bij_nacht.jpg

- 1 Reken elke snelheid uit in km per uur. Zet in de laatste kolom hoe je van de minuten naar een deel van een uur bent gegaan.

wie of wat	afstand	tijd	snelheid	hoe je rekende
de nachtram, één enkele reis	6 km	20 min		
Vermeulen naar de remise	3 km	10 min		
de nachtwaker naar de goederenloods	1 km	12 min		
Sneyers met haar kar tot aan de bakkerij	1,2 km	20 min		

- 2 Twee van deze vier snelheden horen bij iemand die stapt. Welke twee, en wat zegt het verschil tussen die twee jou over wat die persoon bij zich had?

.....

.....

.....

Hoe lang doe je erover? ★ ★ ★

Dezelfde som, maar dan achterstevoren.

De som omdraaien

Ken je de afstand en de snelheid, dan vind je de tijd: $\text{tijd} = \text{afstand} \div \text{snelheid}$. Het antwoord komt er in uren uit, dus zet het kommastuk om naar minuten.

- 12 km met een fiets van 16 km/u: $12 \div 16 = 0,75$ u, en driekwart uur is 45 min.
- 0,5 u is 30 min, 0,25 u is 15 min, 0,2 u is 12 min, 0,1 u is 6 min.
- Ken je snelheid en tijd, dan vind je de afstand: $\text{afstand} = \text{snelheid} \times \text{tijd}$.

beeld

superplus02/r10_fiets_tegen_de_muur.jpg

1 Reken uit hoe lang elke verplaatsing zou duren. Schrijf je antwoord in uren én in minuten.

verplaatsing	afstand	snelheid	hoe lang?
te voet van de Havenkaai naar het station	6 km	5 km/u	
met de fiets, heen en terug	12 km	16 km/u	
met een automobiel van 1926, heen en terug	12 km	36 km/u	

2 Vermeulen stond 15 minuten stil aan de Havenkaai, 6 km van het station. Kon hij in die 15 minuten naar de klok en terug? Gebruik je tabel en schrijf je besluit in een volle zin.

3 Bierens verliet de hal om 23.53 u en zat om 00.05 u bij de seinpost, 1 km verder. Kon hij nog onder de klok staan toen ze twaalf sloeg? Reken na welke snelheid dat zou vragen.

ALLES OP HET STATIONSPLEIN ★ ★ ★

Opgemeten door de dienst der wegen, oktober 1926. Het plein is 120 m lang en 80 m breed.

STADSPLAN**WAT JE HIERMEE DOET**

Op het volgende blad teken je dit plein op schaal. Lees daarom eerst nauwkeurig wat waar staat.

- De afstanden in de laatste kolom zijn gemeten tot de hoofdingang van het station.

Het Stationsplein van bovenaf, met de platanen langs de oostkant.

superplus02/w11_plein_van_boven.jpg

WAT	WAAR OP HET PLEIN	AFSTAND
het Noorderstation, hoofdingang	noordkant, in het midden	0 m
de dienstdeur van het station	in de Kaaistraat, langs de oostflank	45 m
Hotel Elektra, balie aan het raam	oostkant, achter de blauwe luifel	60 m
de rij van zes platanen en de krantenkiosk	oostkant, tussen hotel en station in	30 m
de bloemenkraam van Sneyers	zuidwesthoek, in de open ruimte	75 m
de tramhalte van lijn 7	zuidkant, in het midden	70 m

- 1** Je tekent het plein straks op schaal 1 cm = 10 m. Hoe groot wordt je tekening dan in centimeter, en hoeveel centimeter meet daarop de afstand van de hoofdingang tot de bloemenkraam?

- 2** Crombez zegt dat hij vanaf zijn balie recht op de Kaaistraat kijkt. Klopt dat volgens deze tabel, en wat staat er tussen zijn balie en de hoofdingang?

Zichtlijnen ★ ★ ★

Wie kon wat zien? Dat beslist je lat, niet je gevoel.

Een zichtlijn is een rechte lijn

Je ziet iets alleen als je er een rechte lijn naartoe kan trekken zonder ergens door te moeten. Een boom, een kiosk of de hoek van een gebouw onderbreekt die lijn.

- Trek de lijn met je lat. Botst ze op iets wat op je plan staat, dan is er geen zicht.

beeld

superplus02/w12_platanen
_voor_de_kiosk.jpg

- 1 Teken het plein op schaal 1 cm = 10 m met de gegevens van blad 11. Zet er alles op uit de tabel. Trek daarna drie zichtlijnen: van de hotelbalie naar de hoofdingang, van de hotelbalie naar de dienstdeur, en van de bloemenkraam naar de hoofdingang.

Schaal 1 cm = 10 m. Noord ligt boven.

- 2 Kijk naar je eigen tekening en vul in. Zet in de laatste kolom wie door deze tabel in de problemen komt, en wie er juist sterker uit komt.

zichtlijn	gaat ze ergens door?	wel of geen zicht
van de hotelbalie naar de hoofdingang		
van de hotelbalie naar de dienstdeur		
van de bloemenkraam naar de hoofdingang		

Wat een klok en een lamp nodig hebben ★★☆☆

Waarom dit uurwerk tikt, en waarom het licht om 00.40 u uitging.

HET UURWERK

De Sterrenklok is een slingeruurwerk. Een gewicht aan een koord trekt de tandwielen rond, en de slinger laat ze telkens één tandje verder springen. De slinger is dus de rem die de tijd maakt.

- Een slinger van ongeveer 1 m doet er 1 seconde over om één kant op te gaan. Maak je hem langer, dan tikt hij trager en loopt de klok achter.
- Hoe zwaar de slingerbol is, verandert niets aan de tijd. Alleen de lengte telt, en dat is verrassend.
- Een uurwerk dat verhuisd wordt, moet opnieuw waterpas gehangen worden, anders staat de slinger na een paar slagen stil.

Links het binnenwerk met de slinger, rechts de gloeidraad in het glas.
superplus02/n13_slinger_en_gloeilamp.jpg

1 Wat gebeurt er met de klok? Schrijf in de tweede kolom of ze voorloopt, achterloopt, stilvalt of gelijk blijft.

je verandert dit	wat doet de klok?
je maakt de slinger 2 cm langer	
je hangt er een zwaardere bol aan	
je hangt de klok scheef aan de muur	

2 In 1926 sloot de stadscentrale 's nachts de leiding van de stationshal af, en dan was het er aardedonker. Waarom kon dat toen wel en nu niet meer? Noem twee dingen die vandaag ook 's nachts stroom moeten hebben.

.....

.....

.....

Vaerdonk, 1926 ★★☆☆

Een stad die nog maar net stroom had, en al radio.

Een stad met stroom

- 1 Vaerdonk telde in 1926 ruim honderdduizend inwoners en was nog maar net een stad met stroom. Tien jaar eerder brandden er gaslantaarns die een man met een ladder één voor één aanstak en 's morgens weer doofde. Nu draaide één hendel in de stadscentrale aan de vaart het halve centrum in het licht, en 's nachts weer uit, want stroom was duur en de leidingen moesten rusten.
- 2 Het Noorderstation was twee jaar oud en de trots van de stad: een hal van staal en glas, een vloer van geblokte tegels, en boven de ingangsboog de Sterrenklok met haar wijzerplaat van twaalf punten. De treinen naar de kust en naar Brussel vertrokken er bijna elk uur; de laatste sneltrein om tien over elf, de nachtpost om half twee.
- 3 Voor de deur reed lijn 7, een elektrische tram met een houten rijtuig en een beugel die vonken trok van de bovenleiding. Wie verder moest, nam de trein. Wie geld had, kocht een automobiel, maar dat waren er in de hele stad nog geen tweehonderd. Fietsen waren er het meest, met een lampje dat op carbid brandde.
- 4 In de betere huiskamers stond sinds kort een radiotoestel: een houten kast met een luidspreker als een bloem erop. De omroep zond niet de hele dag uit, want dat kon niemand betalen. Er was een uur in de namiddag en een concert 's avonds, en rond half twaalf wenste de omroeper goedenacht. Daarna was er niets meer tot de volgende ochtend, alleen geruis.
- 5 Ook de kleren veranderden mee. Vrouwen droegen rechte jurken tot onder de knie en een hoedje dat sloot als een helm; mannen een lange jas en altijd een hoed, ook 's nachts. Het was de tijd tussen twee oorlogen, en de mensen leefden alsof de eerste meteen de laatste geweest was.

Uit een gedenkboek van de stad, geschreven in 1958

Het Noorderstation, twee jaar oud en overal elektrisch licht.
superplus02/w14_stationsgevel_bij_avond.jpg

- 1 Zet naast elkaar hoe het toen ging en hoe het bij jou gaat. Schrijf in de laatste kolom wat er tussenin is uitgevonden.

waarvoor	in 1926	bij jou nu
licht op straat		
muziek horen in huis		
naar de kust gaan		

- 2 Eén zin in deze tekst is geen feit maar een oordeel van wie het opschreef. Welke zin is dat, en waaraan herken je het?

DE OMROEP EN DE KRANT ★ ★ ★

Twee papieren van 13 oktober. Eén ervan haalt een verklaring onderuit.

ARCHIEF

HET PROGRAMMABLAD VAN DE LANDSOMROEP

Zo zag de avond van maandag 12 oktober eruit bij de enige omroep die in Vaerdonk te ontvangen was.

UUR	WAT ER TE HOREN WAS
18.00 - 19.00 u	berichten, marktprijzen en de weerkaart
19.30 - 21.00 u	gesproken voordracht en pianomuziek
21.00 - 23.30 u	concert uit de grote zaal te Brussel
23.30 u	de omroeper wenst goedenacht; einde uitzending tot 07.00 u

STERRENKLOK UIT HET NOORDERSTATION VERDWENEN. In de nacht van maandag op dinsdag is de klok uit de stationshal weggenomen. Het stuk, zesendertig kilo verguld koper, hing er sinds de opening van het station in 1924. De politie sluit niemand uit en vraagt iedereen die die nacht op het Stationsplein geweest is, zich te melden.

De heer Th. Crombez, uitbater van het hotel aan de overkant, verklaarde aan onze medewerker dat hij de hele nacht naar het concert uit Brussel heeft zitten luisteren en niets ongewoons heeft gemerkt. Het bureau aan de Kaaistraat werd door de familie van de schenker met een eigen onderzoek belast.

De Vaerdonkse Bode, dinsdag 13 oktober 1926, eerste blad

Na half twaalf kwam er alleen nog geruis uit de bloem.
superplus02/w15_radiokast_en_krant.jpg

- 1 Leg het programmablad naast wat Crombez in de krant en in verklaring 4 zegt. Wat klopt er niet, en hoe zeker ben je van die fout? Schrijf je zekerheid erbij in één zin.

- 2 Waarom is het krantenbericht een zwakkere bron dan het programmablad van de omroep?

Où, quand, qui, pourquoi ★★☆☆

Vier woorden waarmee je een verhoor stuurt.

Vragen die meer opleveren dan ja of nee

Je kent al vragen waarop iemand met oui of non antwoordt. Zet je er een vraagwoord voor, dan moet de ander iets vertellen. In een verhoor is dat precies wat je wil.

- **où** is waar. Où étiez-vous à minuit ? — Waar was u om middernacht?
- **quand** is wanneer. Quand êtes-vous rentré ? — Wanneer bent u thuisgekomen?
- **qui** is wie. Qui avez-vous vu ? — Wie hebt u gezien?
- **pourquoi** is waarom. Pourquoi êtes-vous descendue ? — Waarom bent u naar beneden gekomen?

où

quand

qui

pourquoi

à minuit

le comptoir

la chambre

l'eau chaude

personne

vide

beeld

superplus02/f16_verhoork
amer.jpg

1 Schrijf elke vraag in het Frans. Let op het vraagteken en op de spatie die het Frans daar altijd voor zet.

in het Nederlands	in het Frans
Waar was u om middernacht?	
Wanneer bent u naar beneden gekomen?	
Wie hebt u aan de balie gezien?	
Waarom hebt u de politie niet gebeld?	

2 Bedenk zelf twee vragen die jij aan Crombez zou stellen: één met où en één met pourquoi. Schrijf ze in het Frans en zet er de Nederlandse vertaling onder.

.....

.....

.....

MADAME DORET, KAMER 7 ★ ★ ★

Zij logeerde in het hotel en spreekt geen woord Nederlands.

VERHOOR

JIJ VOERT DIT VERHOOR

Madame Ghislaine Doret uit Rijsel sliep die nacht in kamer 7 van Hotel Elektra. Jij stelt de vragen in het Frans en schrijft ook haar antwoorden in het Frans op.

- Spreekt een vrouw over zichzelf in de verleden tijd met être, dan komt er een -e bij: je suis descendue, niet descendu.

WAT DE TOLK VROEG	WAT ZIJ ANTWOORDDE
Waar was u om middernacht?	Ik was in mijn kamer.
Wanneer bent u naar beneden gekomen?	Om half een.
Wie hebt u aan de balie gezien?	Niemand. De balie was leeg.
Waarom bent u naar beneden gekomen?	Omdat ik warm water wilde.

Om half een brandde de lamp, maar stond er niemand.
superplus02/f17_lege_balie_om_half_een.jpg

- 1** Schrijf het verhoor uit. In de tweede kolom jouw vraag in het Frans, in de derde haar antwoord in het Frans, in een volle zin.

WAT JE WIL WETEN	TA QUESTION	SA RÉPONSE
waar ze was om middernacht		
wanneer ze naar beneden kwam		
wie ze aan de balie zag		
waarom ze naar beneden kwam		

- 2** Wat madame Doret zegt, spreekt één zin uit verklaring 4 tegen. Schrijf ze onder elkaar: eerst haar zin in het Frans, daarna zijn zin in het Nederlands.

Hoeken boven de klok ★ ★ ★

Een art-decoraam is opgebouwd uit een handvol vaste hoeken.

METEN MET DE GEODRIEHOEK

Boven de Sterrenklok zit een glasraam in de vorm van een waaier: stralen die uit één punt vertrekken, elk even ver van de vorige.

- Een rechte hoek is 90° , een halve rechte hoek 45° , samen 135° . Een gestrekte hoek is 180° .
- Leg de geodriehoek met de nullijn op het ene been en het midden op de hoekpunt; lees af langs de rand.
- De wijzerplaat is een ster met twaalf punten: $360^\circ \div 12 = 30^\circ$. Let op: om half vier staat de kleine wijzer niet op de 3 maar halverwege 3 en 4.

Het waaierraam boven de ingangsboog, van binnenuit gezien.

superplus02/r18_waaierraam.jpg

1 Meet of reken elke hoek uit. Zet erbij of je gemeten of gerekend hebt.

welke hoek	hoeveel graden?
tussen twee naburige punten van de twaalfpuntige ster	
tussen de punt van 12 uur en die van 3 uur	
tussen de punt van 12 uur en die van 4 uur	
tussen de twee wijzers om 4.30 u	
tussen de twee wijzers om 1.30 u	

2 Om 6.00 u staan de wijzers in een gestrekte hoek. Hoeveel graden is dat, en op welke twee hele uren krijg je precies 90° ?

.....

.....

Spiegelen en afmaken ★ ★ ★

Wie de helft tekent, heeft het geheel al klaar.

Spiegelen om een as

Een figuur is spiegelsymmetrisch als je er een as door kan trekken waarlangs de ene helft precies op de andere valt. Een art-decopatroon heeft er meestal meer dan één.

- Meet bij het spiegelen loodrecht op de as: even ver aan de ene kant als aan de andere.
- Een twaalfpuntige ster heeft twaalf symmetrieassen; een gewone rechthoek heeft er maar twee.

beeld

superplus02/r19_tegelvlo
er_met_patroon.jpg

- 1 Teken een halve cirkel met straal 4 cm en de rechte kant onderaan. Zet stralen op 0° , 45° , 90° , 135° en 180° : dat geeft vier vakken. Spiegel de halve cirkel daarna om de rechte kant, zodat er een volle waaier van acht gelijke vakken staat, en zet in elk vak hetzelfde blokje, telkens gespiegeld.

Werk met je lat en je geodriehoek. Zet het middelpunt in het midden van dit vak.

- 2 Hoeveel graden meet elk van je acht vakken? Hoeveel symmetrieassen heeft de volledige waaier? Teken ze erbij met een stippellijn en leg uit hoe je zeker weet dat je er geen vergeten bent.

EN, OF, NIET ★ ★ ★

Drie woorden die in de logica scherper staan dan in gewone taal.

Waar of onwaar, meer is er niet

In de logica krijgt elke bewering maar twee mogelijke waarden: waar of onwaar. Met en, of en niet bouw je er nieuwe beweringen mee, en dan ligt de uitkomst vast.

- **A EN B** is alleen waar als A en B allebei waar zijn.
- **A OF B** is waar zodra er minstens één waar is, dus ook als ze allebei waar zijn.
- **NIET A** draait de waarde om: waar wordt onwaar en onwaar wordt waar.

beeld

superplus02/c20_schakelaars_op_een_paneel.jpg

1 Vul de waarheidstabel volledig in. Schrijf waar of onwaar, niet ja of nee.

A	B	A EN B	A OF B	NIET A
waar	waar			
waar	onwaar			
onwaar	waar			
onwaar	onwaar			

2 Zet elke zin om naar EN, OF of NIET, en beoordeel hem daarna voor de nacht van 12 oktober.

zin uit het dossier	EN, OF of NIET?	waar of onwaar?
De klok sloeg om middernacht én om één uur.		
De dader had een sleutel of hij kwam door de hoofdingang.		
Bierens was niet in de hal tussen 00.05 en 01.05 u.		

WIE KON ER BINNEN? ★ ★ ★

Twee registers van het station, en één regel die alles beslist.

SLEUTELREGISTER

WAT ER GEMETEN IS

In het zand voor de dienstdeur liepen twee wielsporen, 60 cm uit elkaar.

SLEUTEL VAN DE DIENSTDEUR	WIE HEEFT ZE	AANTEKENING
1	stationschef Vandeputte	sinds 9 oktober in Brussel, terug op 15 oktober
2	nachtwaker G. Bierens	in dienst sinds 1915
3	Hotel Elektra, voor de bagage van de reizigers	afgegeven bij de opening in 1924
4	uurwerkmaker Verhaeghe	ingeleverd op 3 mei 1925

KAR	BREEDTE TUSSEN DE WIELEN
de bloemenkar van Sneyers	110 cm
de bagagekar van Hotel Elektra	60 cm
de handkar van het posthuis	75 cm

beeld

superplus02/c21_wielspor
en_in_het_zand.jpg

- 1 De regel luidt: de dader had een sleutel van de dienstdeur EN had géén alibi tussen 00.00 en 01.00 u. Vul de tabel in met waar en onwaar, en zet in de laatste kolom wie er overblijft.

VERDACHTE	SLEUTEL?	ALIBI 00.00-01.00 U?	DADER VOLGENS DE REGEL?
Bierens			
Vermeulen			
Sneyers			
Crombez			

- 2 Welke kar past op het spoor van 60 cm, en van wie is die kar? Wat bewijst dat wel en wat niet?

Je bewijsblad ★★★

Eerst verzamelen, dan pas schrijven.

Een rapport is geen verhaal

De commissaris wil weten wat je denkt én waarop dat steunt. Elk argument heeft daarom een blad uit dit dossier achter zich, met het bladnummer erbij: wie het nakijkt, wil niet zoeken. Je slot zegt wat hij nu moet doen.

- **Stelling:** één zin. Wie het gedaan heeft, en tussen welke twee uren.
- **Argument met bewijs:** wat je beweert, en het bladnummer of het getal waarmee je het hardmaakt.
- **Tegenargument:** wat iemand hiertegen inbrengt, en waarom dat het niet haalt.

beeld

superplus02/t22_dossier_
uitgespreid.jpg

1

Zoek bij elke bewering het bewijs. Schrijf in de tweede kolom het bladnummer én het getal, uur of zinsdeel waar het op steunt.

wat je beweert	waarmee je het bewijst
De klok verdween tussen 00.00 en 01.00 u.	
Vermeulen kon er niet bij zijn.	
Bierens kon er niet bij zijn.	
Sneyers kon de dienstdeur niet openen.	
Crombez heeft twee dingen gezegd die niet kunnen.	

2

Eén van je vijf regels steunt op meer dan één blad. Welke, en waarom is één argument met twee bewijzen sterker dan twee argumenten met elk één?

.....

.....

.....

Wat de tegenpartij zal zeggen ★★★

Dinsdag 13 oktober, 's avonds. Kladwerk, nog niets in het net.

Zelf de tegenstander bedenken

Voor ik het rapport schrijf, bedenk ik wat de advocaat zal zeggen. Noem ik het zwakke punt niet zelf, dan doet een ander het, en dan telt het dubbel.

- Geef eerst toe wat waar is, draai het dan om, en leg er iets zwaarders tegenover.

beeld

superplus02/t23_twee_sto
elen_tegenover_elkaar.jp
g

- 1 De advocaat zegt: mijn cliënt heeft zich vergist in het uur, meer niet, en een vergissing is geen diefstal. Weerleg dat in drie stappen: toegeven, omdraaien, zwaarder maken.

- 2 Nog een tegenwerping: ook de nachtwaker had een sleutel. Weerleg ook die, en zet er een getal of een uur uit het dossier bij.

Vaerdonk, woensdag 14 oktober 1926